

den Namen Nitjodita führt, Kathās. 23, 57 (इत्य् सकापरसेसस्य). 90 (इत्य् सकानाम्), lies: इत्यकानाम्).

इत्यर्थम् (इति + अर्थम् von अर्थ) adv. zu diesem Endzweck Brāhmaṇ. 3, 4. R. 3, 35, 102. 4, 43, 63.

इत्या (von 3. इ) f. P. 3, 3, 99. 1) Gang Vop. 26, 186. लेषप्रतीका नभेसा नित्या RV. 1, 167, 5. आ वातस्य ध्रुवतो रत्त इत्या: 7, 36, 3. स्तेनस्येत्यामन्विहि तत्स्करस्य VS. 12, 62. 18, 15. Çat. Br. 6, 8, 4, 6. — 2) Palankin P. 3, 3, 99, Sch.

इत्यादि (इ० + आ०) adj. dessen Anfang so lautet; und so weiter: अतो ऽहं ब्रवीमि भक्त्यभक्तयोः प्रीतिरित्यादि Hit. 23, 16. Vet. 39, 6. 40, 5. 42, 18.

इत्युक्ता (इ० + उ०) n. Bericht, Erzählung Burn. Intr. 60, fg.

इवन् (von 3. इ) adj. gehend, s. अग्रेवन् und प्रातरिवन्.

इवरे (wie eben; इवर् P. 3, 2, 163) 1) adj. f. ई Vop. 26, 157. a) gehend: पृथ्वीवरे स्या जगत् RV. 10, 88, 4. = पथिक auf Reisen befindlich H. an. 3, 522. Med. r. 116. — b) grausam H. an. Med. — c) arm H. an. — d) niedrig, verachtet (नीच) H. an. — 2) m. = इद्वर H. 1259, Sch. — 3) f. ०री eine untreue Frau AK. 2, 6, 4, 10. H. 528. H. an. Med.

इद् (urspr. nom. neutr. von 2. इ) eine verstärkende Partikel: eben, gerade; selbst, sogar; nur; namentlich zur Hervorhebung eines Gegensatzes. Im RV. ausserordentlich häufig gebraucht, wird in spätern Büchern (z. B. in den eigenen Stücken des AV.) seltener und kommt in den Brāhmaṇa nur vereinzelt vor. An ihre Stelle tritt एव und Anderes. In der Uebersetzung gewöhnlich nur durch den Nachdruck des Tons wiederzugeben; sie steht nach dem Wort, auf welches die Emphase gelegt wird. Nir. 1, 9 unter den Expletiven aufgezählt. 6, 27. दिप्सन् इद्विषो नाहं देवः RV. 1, 147, 3. त्रिभिरित्येभिः nur 154, 3. प्रनिधियमानमित् eben wenn es angelegt wird 155, 2. अस्मभ्यमित्रं दित्सति 170, 3. चयस् इत्ययोरुम् 190, 5. अन्यदेन्यदित् 2, 24, 5. काशिरिति eben, nur 3, 30, 5. ज्ञापेदस्तं मध्वन्सेडु योनिस्तद्विद्वा युक्ता करयो वरुन् 53, 4. पलिकारिभ्युवतेयो भवन्ति 5, 2, 4. यथा वसन्ति देवास्तथेदस्तं 8, 28, 4. अन्तेर्मा दीव्याः कृषिमित्कृषस्व 10, 34, 13. सदशीर्य्य सदशीरिडु सः 1, 123, 8. इहंसाय न परा गमाय AV. 3, 8, 4. ज्ञाया इहो अन्तरतो गन्धर्वाः पतेयो यूयम् 4, 37, 12. Bei Begriffen, die an sich eine Steigerung oder Ausschliessung enthalten und unmittelbar an ihren Gegensatz erinnern; z. B. चिच्छ RV. 1, 128, 6. 16, 8. 2, 13, 10. 8, 89, 6. एक 8, 14, 1. 10, 5, 6. AV. 4, 17, 18. शस्यत् 24, 1. 19, 32, 7. सद्म् RV. 1, 122, 10. 185, 8. AV. 3, 15, 8. 7, 18, 2. 11, 1, 34. — RV. 1, 125, 6. 132, 5, 6. 140, 13. 149, 1. 161, 1. 2, 26, 1. AV. 1, 17, 2. 34, 2. 2, 2, 4. 3, 13, 5. 5, 14, 9. 6, 26, 3. 53, 2. 101, 1. 119, 1. 10, 4, 1. Çat. Br. 1, 6, 4, 4. 7, 4, 3, 6. 9, 4, 19. 2, 4, 4, 21. 11, 2, 5, 1. 14, 1, 4, 32. 8, 5, 1 (= Brh. Âr. Up. 5, 4, 1). — Am Anfange der Sätze häufig als Stütze nach pronomm., praep. und Partikeln; z. B. nach त्वम् RV. 8, 49, 5. त्वाम् 1, 40, 2. 8, 6, 21. तव 22. 67, 10. त्वे 1, 36, 6. सः 2, 26, 3. AV. 8, 5, 12. तम् RV. 1, 145, 2, 3. 8, 13, 17. यः 1, 164, 23. 6, 60, 11. आत् 1, 131, 5. 141, 4. 5. 161, 4. AV. 3, 13, 6. यदि RV. 10, 27, 2. AV. 4, 27, 6. Çat. Br. 4, 1, 2, 4. यदा RV. 1, 115, 4. एव 124, 6. 163, 12. 7, 23, 6. prae-poss. 1, 150, 3. 3, 5, 2. 7, 32, 12. 8, 58, 14. AV. 7, 20, 2. — Vgl. नेद्.

इद्वेयु (von इद्म्) adj. dieses begehrend Naigh. 4, 3. Nir. 6, 31.

इद्वेयुग (इ० + यु०) gaṇa प्रतिज्ञादि zu P. 4, 4, 99.

इद्वेयु (इ० + वृ०) adj. diese Gestalt habend Çat. Br. 14, 4, 2, 15.

इद्विद् (इ० + विद्) adj. dieses kennend, damit vertraut: अनिद्विदे Nir. 2, 3.

इद्वेकार्या (von इ० + कार्या) f. N. einer Pflanze, Hedysarum Alhagi (डुरालभा), Çabda. im ÇKDr.

इद्वेदम् adj. an diesem und jenem reich AV. 13, 4, 54. — इद्वे + वसु, jenes vielleicht für इद्म् wegen des Gleichklanges in der Formel.

इद्वेत्ता (von इद्म्) f. Identität Ind. St. 1, 36.

इद्वेम् in. ein zur Erklärung von इन्द् gebildetes Wort, das man in इद्म् + द् von दर्म् zerlegte, Arr. Up. 3, 14.

1. इद्म् Up. 4, 158. gaṇa सर्वादि zu P. 1, 1, 27. Vop. 3, 9, 56. 126—132. 163. nom. acc. sg. neutr., zusammeng. aus इद् + अम्; erscheint in dieser Form auch am Anfange einiger comp. und im deriv. इद्मय. Der nom. fem. इय्म् geht ebenfalls auf den Stamm इ zurück; alle übrigen casus, mit Ausnahme des acc. aller Zahlen und des nom. du. und pl., werden im Veda von अ gebildet. Während nämlich in der klass. Sprache der instr. sg. und der gen.-loc. du. auf einen Stamm अन् (अ + न?) zurückgehen, bildet der Veda diesen casus aus अ; so lautet der instr. sg. m. und n. एन् und एनाः एनाङ्कषेण RV. 1, 103, 19. एना नमसा 171, 1. 2, 6, 2. 9, 6. 5, 19, 3. 6, 44, 17. 7, 16, 1. wo es enklitisch steht, nimmt Padap. एन als Grundform an, 5, 2, 11. 10, 108, 3. mit kurzer Endsilbe am Schluss eines Pāda: असां यथा सुषाया एन 1, 173, 9. Vgl. auch unter एना adv. — instr. sg. f. अया (neben seltenem अनेया 9, 63, 27; vgl. auch im Folg.): अया कृया न जूयति 1, 128, 2. तमया धिया गृणे 143, 6. 2, 24, 1. अया चित्तो विपानया हरिः पवस्व धारया 9, 63, 12. Ueber den adv. Gebrauch von अया s. oben S. 393. — gen.-loc. du. अयोस्: कतुरा पूर्वा कतरापरायोः 1, 183, 1. स पत्यत उभयोर्नृणामयोः 6, 23, 6. Die auf अ zurückgehenden Formen haben den Ton auf der letzten Silbe; poroxytonirt sind ausnahmsweise und zwar am Anfange des Pāda: अया SV. I, 6, 1. 5, 9. अयै RV. 5, 39, 5. 6, 23, 5. 34, 4, 5. 8, 43, 2. अयस्य 4, 15, 5. 5, 64, 3. 82, 2. 6, 40, 2. 9, 53, 3. 61, 29. 66, 14. 69, 1. अयिः 8, 23, 23. — Vom Stamme इम् (viell. aus einem ältern acc. इ-म् hervorgegangen), der in der klassischen Sprache nur dem acc. sg. und dem nom. acc. du. und pl. zu Grunde liegt, ist im Veda auch der gen. इमस्य vorhanden: इमस्य पात्यान्धसः RV. 8, 13, 21. sehr häufig ist इमा = klass. इमानि. — Die von अ abstammenden Formen werden enklitisch behandelt, wenn sie das Substantiv-Pronomen der 3ten Person vertreten, nicht am Anfange eines Versgliedes oder Satzes oder nach einer anderen Enklitika stehen und wenn sie eines besondern Nachdrucks entbehren, Nir. 4, 25. VS. Prāt. 2, 7. P. 2, 4, 32. In den übrigen obliquen casus, denen die Stämme इम् und अन् zu Grunde liegen, erscheint unter denselben Verhältnissen eine auf एन (vielleicht aus dem ved. instr. एन [s. oben] entstanden) zurückgehende tonlose Nebenform: एन्म् u. s. w. P. 2, 4, 34. S. u. एन. — Dieser (er, sie, es), auf etwas dem Sprechenden nahe Liegendes hinweisend (Gegens. अदम्); daher z. B. in der dogmatischen Sprache: अये लोकः diese Erdenwelt Ait. Br. 4, 15. 3, 25. Çat. Br. 14, 6, 2, 2 (= Brh. Âr. Up. 3, 7, 1). M. 2, 163. 233. 10, 128 und अयमग्निः das auf der Erde brennende Feuer, असावग्निः das jenseitige Nir. 7, 23, 31. — अये जायत